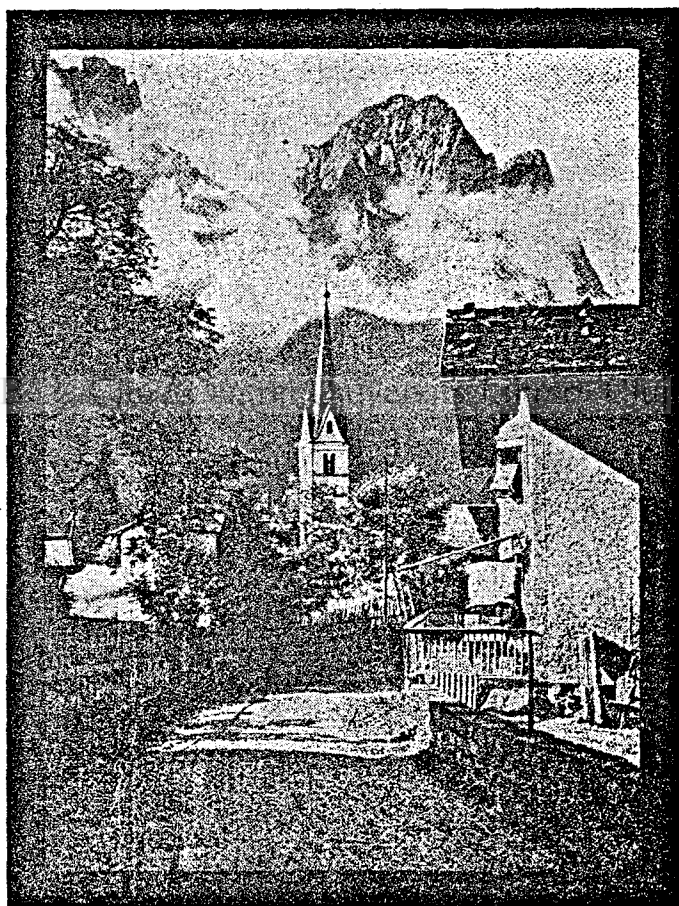

488639

1-2

Pământ și Vraja Ardeleană

Transilvania

pitorească

Literatură - Știință - Artă

Anul I, Nr. 1

1192 33

Noembrie, 1937

E X E M P L A R U L 25 L E I

Din programul nostru

„Pământ și Vrajă Ardeleană” revistă pentru literatură, artă și știință și-a luat apariția cu numărul de față având ca scop principal, promovarea elementelor tinere creatoare. Prin slova acestei reviste, dorim să primească lumina binefăcătoare a zilei, creațiunile plămădite în sufletele acestei generații pline de avânt. Călăuzele desigur că vor fi marii creatori cari vor înțelege nizuințele și ne vor da mâna de ajutor așa cum se cuvine. Pământul acesta rodnic care-și ocrotește peste veacuri vlăstarele, vraja ținuturilor noastre pline de romantism și poezie, a făcut din țărani noștrii unul din cele mai visătoare popoare. Măinile țăranelor noastre sunt cele mai neobosite, creind adevărate minuni cu acul parcă vrăjit. Chilimurile, cusăturile, salbele și opregele, cu amestecul de colori, sunt adevărate opere.

În dorința arzătoare de-a scoate din întunec comori ce-și irosesc strălucirile, cari se macină în unghere, în limita puterilor noastre, vor fi scoase la iveală. Deci pe lângă literatură și știință, „Pământ și Vrajă Ardeleană” în numerele ce preced va cuprinde:

DIN TRECUTUL ISTORIC

- a) Al orașelor, satelor și mănăstirilor din Transilvania.
- b) bisericilor de lemn din Transilvania
- c) a celor mai vechi școli din Transilvania
- d) a locurilor istorice
- e) muzica: populară, religioasă și clasică (studii și istoric)
- f) problema Moșilor și a ținuturilor secuizate
- g) pictură și sculptură
- h) artă țărănească din Transilvania
- i) arhitectură națională
- l) medicină și sfaturi folositoare
- m) pagina femeii
- n) agricultura rațională cu toate ramurile: (zootehnie, agricultură, avicultură, pomicultură, viticultură, grădinărit etc.)
- o) folklor
- p) concurs de fotografii pentru amatori: peisagii și tipuri din Ardeal, Banat, Crișana, și Maramureș.
- r) industria națională.

„Pământ și Vrajă Ardeleană” la sărbătorile mari va avea un supliment, o broșură conținând povești, cântece și poezii pentru copii. Suplimentul va fi gratuit.

Din flautul de jad

— Traduceri din poezia chineză —

Toamnă

Vântul suflă pe lac.
Valurile umflate se-alungă unele pe altele.
Toamna e pe sfârșite, iar bărcile sunt rare.
Strălucirea apei și culoarea muntilor
Sunt veșnic pline de farmec pentru om ;
Nu te mai saturi, privindu-le.
Lotușii au înflorit de mult,
Iar florile de nufăr s'au vestejit.
Roua a 'nviorat albele înfloriri : pavăza lacului,
Și ierburile de pe malurile joase.
Dormind pe nisip,
Cocorii și pescărușii nu-și întorc capul măcar —
Parcă le e ciudă pe oameni că le tulbură somnul.

Umbrele florilor

Unele după altele, în straturi și 'n grămezi,
Umbrele florilor escaladează terasa verde de jad.
Servitorul, chemat de mai multe ori,
N'a putut să le dea înapoi.
Abla au dispărut cu apusul soarelui,
Și luna strălucitoare le-a adus înapoi.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Ac. T. Stamatiuc

CENTENARUL MORȚII LUI GIÀCOMO LEOPARDI (1798—1837)

Către sine însuși

De-acum pe veci, tu inimă trudită,
Vei odihni. Pieri iluzia din urmă,
Ce o credeam eternă. Simt prea bine
Că 'n noi se stinse nu numai speranța,
Dar chiar și dorul dulcilor iluzii.
Ai palpitat destul. Te odihnește.
Nimic nu merită bătaia tă,
Și nu-i pământul vrednic de suspine.
Vieața nu-i decât amărăciune
Și plictiseală, — și noroiu e lumea.
De acum te liniștește. Cea din urmă
Să-ți fie desnădejdea. Firii noastre
Doar moartea i s'a dat. Dispreț arată-ți
Și ție și naturii și puterii
Ce pe ascuns ne-aduce numai rele,
Și veșnicel zădărnici a toate.

A se stesso
CANTI, XXVIII (1833)

Versione în limba română de
PIMEN R. CONSTANTINESCU

Viața în comun a primi-

lor creștini este începutul comunismului de azi?

de Pr. M. N.

Cuvintele sfintei scripturi: „Mulțimea celor ce credeau era o singură inimă și un singur suflet, și nici unul nu zicea că din averea sa este ceva al său, ci totul este de obște. Și nimenea nu era lipsit între ei, pentru că toți câți stăpâneau țarine sau case le vindeau și aduceau prețul celor vândute și îl puneau la picioarele apostolilor, și se da la fiecare după cum cineva avea trebuință”. (Faptele Apost. 4. 32-35) Mulți dintre creștini le explică acestea greșit, trăgând concluzii contrare adevărului.

Nu mă gândesc la cei mulți cari, în viața comună a primilor creștini, găsesc primul nucleu al comunismului de azi, și cari de la această viață comună așteaptă idealul vieții noi economice, ci mă gândesc la creștinii de bunăcredință, cari rămân nedumeriți în fața vieții primilor creștini. Este o discuție vie între creștini că, ce a determinat pe primii să trăiască în comun? — Mai întâiu, numărul creștinilor era disparent față de imensa mulțime a păgânilor între cari trăiau și pentru a nu se pierde, erau nevoiți să trăiască în comun. În al doilea rând, creștinii aveau lipsă de încurajare și influență reciprocă, de aceea au format comunitatea creștină din Ierusalim, trăind în comun. Mai mult decât toate acestea, i-a îndemnat pe creștini să trăiască împreună dragostea creștinească de a ajuta, din puținul ce-l aveau pe cei neputincioși. De aceea spune cea dintâiu istorie bisericească, (Faptele Apostolilor) că „nimenea nu era lipsit între ei”, nici bătrânii neputincioși, nici văduvele sărace, nici orfanii, nici nimenea, — pentru că „dragostea creștinească se milostivește... nu caută ale sale” ci caută cele ce sunt de folos futurora; „dragostea creștinească niciodată nu cade” (1 Cor. 13). Grija cea mare a creștinilor a fost: binele și ajutorarea deaproapelui!

Iosif Flaviu ne spune, că între anii 44-48 după Hristos, a izbucnit foamete mare în toată partea de răsărit, și mai ales în Palestina. Pe sfântul apostol Pavel, și însoțitorii lui, îl întâlnim în Corint și alte părți, adunând ajutoare pentru creștinii săraci din pământul sfânt. Dragostea creștinească lucrează pentru cei săraci. Acesta a fost motivul cel adevărat care a determinat pe primii creștini să-și depună averile la picioarele apostolilor. **Viața în comun a isvorât din dragostea pentru cei lipsiți!**

Nimenea nu poate, nici n'are drept, să confunde viața primilor creștini cu comunismul de azi, pentru că **viața comună a creștinilor a isvorât din dragoste și libertate; până când comunismul de azi se bazează pe forță și teroare!**

Fără îndolală că este o asemănare oarecare între viața comună a primilor creștini și comunismul de azi. Asemănarea este externă, și numai externă! Biserica primară, ca și cea de azi și din vecii vecilor, are la bază iubirea; comunismul are ura și răzbunarea!

Biserica ajută pe cei săraci; comunismul lasă să piară pe toți, cari nu sunt capabili să-și câștige pâinea de toate zilele.

Biserica cere ajutorul celor bogați și se bucură de ajutorarea săracilor; comunismul răpește orice avut personal pentru himere deșarte și irealizabile.

Biserica zidește și mântuiește suflete; comunismul distruge și nimiceste viața oamenilor.

Deosebirea între viața comună a primilor

creștinii și comunismul de azi, este: cer și pământ! Biserica a recunoscut totdeauna „averea particulară”, și n'a silit pe nimenea să o depună, „silit”, la picioarele apostolilor. Dacă la Faptele Apostolilor cetim: „Nici unul nu zicea că averile lui sunt ale lui...” (Fapte 4, 32), aceasta ne dovedește mai mult decât orice, că creștinii aveau „averile lor” personale și particulare indiscutabile! Și dacă se spune că creștinii aveau averea lor particulară n'o socoteau a fi a lor, aceasta nu-i altceva decât principiul vecinic al bisericii, că: „Toate bogățiile sunt ale lui Dumnezeu, și noi suntem niște beneficiari ale lor”. Iar tocmai pentru că „toate bogățiile sunt în mâna lui Dumnezeu”, noi n'avem dreptul să le folosim numai și numai pentru plăcerile și mulțumirile noastre personale, ci suntem datori să ajutăm din ele pe cei nevoiași în măsura lipsei lor. Primii creștini au înțeles mai bine decât noi acest lucru, și de aceea au întemeiat „viața comună” din primele zile ale creștinismului. De acest lucru ne vorbește Sfânta Scriptură când zice: „Iși vindeau moșiile și averile, și le împărțeau pe ele tuturor, după cum fiecare avea lipsă”. (Fapte 2,45)

Biserica n'a silit pe nimenea să-și vândă averile și să le împartă la săraci! În biserică este cea mai mare libertate posibilă. Celce-și vindea averile și le împărțea cu săracii, o făcea de voie bună. Celce indemnă pe creștin la acestea fapte vrednice, era sufletul lui, plin de dragoste, pentru fratele său. Creștinul bun vede în fratele său făptura lui Dumnezeu, vrednică de viață cât mai superioară, și de aceea îl ajută! În biserică nu se poate vorbi de: silă. „Anania” zice sfântul apostol Petru „pentru ce minți... și ascunzi o parte din prețul moșiei tale? Dacă n'o vindeai, nu rămânea a ta? Și după ce ai vândut-o, nu puteai face „ce vrei” cu prețul ei? (Fapte 5, 3-4) O dovadă și mai clară, că biserica a recunoscut proprietatea individuală, și libertatea de a lucra cu ea după bună voie, nici nu ne mai trebuie. Biserica a admis totdeauna, și admite și azi, proprietatea individuală și libera acțiune cu ea, cu o singură condiție că: „proprietarul fiind creștin, să muncească mai mult și mai bine decât ori și cine altul”. Să fie mai cruțător decât oricine. Iar din plusul de câștig, să facă parte și celor săraci. Proprietatea nu înseamnă mijloc de trai ușor și griji, ci îndatoriri mari de muncă nesfârșită și dragoste față de aproapele! Ea nu poate fi plăcere și mulțumiri pământești, ci bucurie întru Domnul de a ajuta pe cel nenorocit!

Proprietatea este admisă de biserică, ca mijloc material, pentru desăvârșirea mai ușoară a vieții sufletului. Omul este mai întâiu de toate: suflet. Da, este suflet, care trăiește în trup, și de aceea are lipsă și de cele materiale.

Ori dacă, cele materiale au un scop spiritual, a putut pune vreodată biserica egalitatea materială, așa cum o pune azi comunismul? Nici odată! Viața primilor creștini n'a putut avea aspectul comunismului, pentru că biserica niciodată n'a căutat cele pământești, ci cele cerești!

Petrarii

In trupuri seci, — cu brațe sleite in isbirea
De stânca ce se smulge din munte de granit —
Dorirea 'nfrigurată a unui colț de pâine
Tresare și mai arsă ca gândul chinuit.

Și orice lovitură de-oțel isbit in stâncă
E-un răcnet ce se 'neacă in mute sguduirii,
Când gândul doar s'oprește in vuet de furtună
Storcând, prelung, un geamăt pălit de flămâziri.

Pe spete totdeauna bătute de tristeți
Tot mai greoiu apasă nevoile sporite,
Și râde imbuibatul, când pumnii dârji, crispați,
Strivesc prelinsa rouă din genele 'nroșite.

Și rar, in miezul nopții, când obositu' suflet
Adoarme pe vecie 'n chenar de istovire,
Plăpândul lut se pierde in golul despicat
De stânca ce se lasă căzând in bubuire.

Mircea Ovidiu Savu

Din munți

Mai știi tu umbra deasă, suită pe amurguri
Și sthuri de imagini ascunse printre brazi?
Același cântec sue tăcerea ca o capră
Și stâncile, aceleaș mă 'ntâmpină și azi.

Trecutul, ca o rămă mai șerpue pe dealuri
Și râul mulge pieptul stâncos de amintiri.
Apusul tot desface umbrele pe poene
Poteca tot mai urcă tăcută in priviri.

Cu sufletul in palme mai sui și azi acolo
Cu traista grea in spate de-azururi și tristeți
Cu ochii de focuri munții in haine moi de ceață
Sărută fruntea zilei cu aceleași dimineți.

Dar nu mai sună cornul și nu mai ese luna
Și ciute nu mai vin să bea din râuri seară
'Noptarea ca o apă se varsă depe vârfuri
In brațele pădurii e altă primăvară.

Doar singur, astăzi, singur, pun capul pe apusuri
Și-ascult cum fuge viața cu Sâmbăta la vale.
Nu-i nimeni să mă strige, și timpul prinț de ceară
Topește 'n ape 'naltul aurăriei sale.

Virgil Carianopol

„Ahasverus“

În goana mea prin secolii ce nasc
și mor apoi, ca iarăși să renască,
eu port pe umeri stânca străvechiului blestem
— ce-mi macină puterea frângându-mă spre lut —
de a fi mereu tortura unui sânge,
care-a scuipat pe purpura Regească
din vechia cetate Bethlehem, —
beția îndrăsnelii ce-o clipă doar înfrânge,
sub hohotul răscrucii,
pe Om: un Dumnezeu bătut
în arsul drum al crucii.

În goana mea — eternă pribegie —
eu sunt un rod al răzvrătirii unei gloate:
părerea,
hazardul, trufașa biruință
a turmei de nebuni ce râd mefistofelic:
nevolnică strânsură aprinsă de urgie;
sunt bufniță ce plânge în nopți cu clelu lăsate,
un plâns hidos, isteric, —
credință
care moare odată cu căderea
popasului himeric
și-a veșnicului poate.

Eu sunt o 'ngrămădire de viscole 'ncepute
în vremea 'n care Omul, cu pas greoiu și rar,
pe coasta Căpăținii se urca,
Învins și 'nvingător.
Eu sunt perpetuarea năprasnicilor lupte
spre culmile albastre din cer cu porți de jar.
Eu nu pot sta
Arsura blestemului mă duce:
epavă 'ntârziată,
În suflet port o cruce,
și nu mor
niciodată.

Sextil Vodă

Epigrame

de I. V. unei domnișoare

S Unii — o părere netă —
Spun: blondina,
P Dar ei nu știu că-i brunetă
i Rădăcina.
r d-lui I. Neamtzu, aut. romanului
i „Pentru o femeie“
d Pentru o femeie se fac glume,
Jertfe, crime, se fac multe 'n lume:
O Tot pentru-o femeie, cine știe,
n Ai făcut... greșala... de a... scrie.

Singurătate

Cad frunzele triste din ramuri
Și-amarnic se tânguie plopul...
Cad picuri de ploaie în geamuri
De-ai crede că vine potopul..

Ascult cum pustiul și'ntinde
Aripa tăcerii în casă,
Un gând lăcrimat mă cuprinde
Ca toamna, de-afară, ploioasă!

Și gândul mi-e cântec de jale...
Iar dorul ce-aleargă holnar,
Uitat e pe-a dragostei cale,
Ca vinul trezit din pahar!

Sunt singur... și nimeni nu vine...
Și-atât de pustie-i odaia...
Pătrunde pustiul în mine
Și'n suflet aud cucuvaia!

Constantin Barcaroiu

Parisul Nocturn*)

de Ionel Neamtzu

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Viața de noapte a marilor metropole, este un capitol important pentru vizitatorul străin. Muzeele, parcurile, edificiile pe care le vezi la lumina zilei, au aspect static; pulsul dinamic îl simți seara, când se revărsă puhoiul mulțimii în marele artere de circulație, când reclamele luminoase îți iau vederea, când oamenii freamătă de dorinți și patimi. Venirea serii așterne un fel de vrajă peste lucruri. Poezia inserării are înfățișare deosebită la Paris decât în altă parte. Nu vezi soarele apunând, căci lumina electrică și zidurile îți închid această priveliște. Vezi în schimb lume, viață; simți în preajma ta neprevăzutul, misterul. Se poate întâmpla foarte ușor ca cel ce caută misterul în obrazul frumos al unei femei, să dea de o cocotă. Dar la Paris e și acesta mister. E adevărat că de cele mai multe ori cel ce caută mistere întâlnește numai cocote, dar cu imaginația se poate repara acest neajuns.

Un coleg român, Boncescu, care se afla de mult la Paris fără să facă ispravă, era specialist în cunoașterea Parisului nocturn; propuse lui Pericle și Mircea să-i ducă la o „razzie“. O făcu nu din interesul de a arăta prietenilor săi curiozități, ci din motivul că a simțit în Pericle pe „bălatul de bani gata“. Mircea, după multă ezitare, acceptă propunerea.

Era trecut de miezul nopții. Vizitără o mulțime de restaurante și localuri de petrecere în Montmartre. Boncescu îi duse pe chelul Senei. Lumina becurilor se reflecta în fluviu, producând licăririi tremurătoare. Lumea ce forfotea, era compusă din vagabonzi și femei de stradă. Erau pe celebra

*) Fragment din romanul „Pentru o femeie“.

porțiuni dintre Châtelet și Concorde, plină de promiscuitate, care îți oferă o priveliște desgustătoare. Femei spectrale ațineau calea trecătorilor, murmurând formula cunoscută a viciului. Obrazul lor de ceară, oribil fardat, producea oroare. Pe sub pod, în diferite scobituri, se exercita un trafic hidos. Erau strângători de sdrențe, apași, soldați, declasați și bețivi. În văzul tuturor se dădeau la obscenități, fără să le pese de lume și de rarele automobile cari străbăteau drumul spre Montmartre.

Trecerea grupului era însoțită de priviri bănuitoare și injurături. Boncescu înaltea fără teamă; la injurăturile bețivilor răspundea tot cu injurături, însă pe românește. O prostituată se postă înaltea lor, rânjind. Mircea simți un astfel de desgust, încât se hotărî să nu mai facă un pas înainte. Boncescu ținea însă să le arăte lucruri și mai „demne de văzut“. În Mircea se producea însă o senzație asemănătoare pierderii echilibrului și prăbușirii. Pentru prima dată suferea de acest „rău de mare“, căci până acum, deși văzuse multe lucruri, nu fu niciodată pus în fața unei astfel de realități. Acesta era Parisul, despre care își făcuse iluzii?

Nu-i fu dat să scape de promiscuitate, căci ceata lor dădu de altă ceată, care se raliă lor. Recunoșteai în ei pe români, după cortegiul de injurături ce-i însoțea. Românul la Paris vorbește puțin franțuzește; de aceea nu-și poate însuși perfect franceza. Umblă hoinar cu alți colegi români, fără să caute societatea franceză. E adevărat că nici francezul nu se prea prinde în tovrășile cu ei. Vocabularul uzitat de români, care le dă o notă dinstinctivă la Paris, îl formează injurăturile.

Întâlnirea celor două tabere fu urmată de prezentări sgomotoase, de strigăte și urale. Fu pusă repede și întrebarea:

- De unde veniți?
- Din Montmartre.
- E ceva pe acolo?
- Cele obișnuite.

BCU Cluj / Central University Cluj

- Și unde plecați?
- Acasă, se grăbi Mircea să răspundă.
- La ora aceasta acasă? Nu se poate să

faceți la Paris pe provincialii. Haideți cu noi!

Mircea fu luat de braț și târât cu ei. Se simțea destul de capabil de împotrivire, însă n'avea rost să-și pună în aplicare voința. Era atât de sinistru ceea ce a văzut, încât nu i mai păsa de nimic. Și apoi trebuia să se țină de ceată, căci din cartierul acesta nu mai puteai eși decât prin ei.

— Ați fost pe la „Chabonais“, „Roland“, „Cosy-Bar“? Întreabă unul dintre studenți.

- Crezi că suntem practicanți ai amorului masculin, ca să vizităm „Cosy-Bar-ul“? uria Boncescu, care era la curent cu toate.
- Atunci unde dracu mergem?...

Că Tăt Bănatu'i Frunceă!!

(poezie în grai Bănăţănesc)

La târg mîergând pe izâmban
Colo p'a trîa glasă
Givănie Stan cu Iorgovan
In limba lor d'acasă.

„Hei! Multe-avem noi in Ardeal!”
Grăiescie Stan cu fală.
„Bănatul vost din mal in mal
„E o nimica goală!!”

„Mitropolit! Voi nu aveţi,
„Căci e la noi acasă;
„Iar Catedrala să o vezi,
„Ce mare-i şi frumoasă!!!”

„Avem şi oameni cultivaţi,
„Gazete cu renume,
„Avem profesori, avocaţi,
„Cum nu mai sunt pe lume!!!”

.

„Nu cie 'nfoia așa pogan
„Ca un tutcan din coadă!”
— Răspungie-atunşia Iorgovan
„Că vorba tîa'i pria şoadă!”

„Mietropolit! Bine, c'avieţi!”
„De asta nu nle doarle,
„Dar pe vlăgîca nost să'l viedz,
„Că'i sfânt, ca mândru soarie!!”

„Cu cătiedrala dela voi
„Tu stai să-ţ ieş din firie!
„Ieu nu mă laud, dar hai la noi
„Să viedz tu mănăstire!!!”

„Ş'audz la oameni învăţat
„Cum nu mai iest pe lumie!...
„Voi numa'n bot ii lăudaţ,
„De şie nu'i spui pe numle??”

„Mocloni! Mă! Rumân bogat!..
„Il şcle, mă, tăt natu:
„Il şclu coplii dela sat,
„Ş'il şcle şi 'mpăratu!!!...”

„Iar Bredişlanu il avocat
„Din viţă păoriască,
„Ii floarea noastră din Bănat:
„Christos să ni' trăiasă!!”

„Și tăt în crieșciet să șăgiet
 „Pân' v'o duria criielu
 „Voi niși odată n'o s'aviet
 „Țăitung ca D ă r ă e l u ”

„Cu mulcie vă născocoriț,
 „Da una să o sci tu:
 „Că niși când n'o să 'nătuit
 „Un cor, ca a lu Vid u!!”

„Și dac'un viac tu ci'i lăuda,
 „Să șci, că și atunșia,
 „Ca și acu ț'oi arăta,
 „Că tăt Bănatu'i fruncea!!!”

Dr. Gheorghe Gârda

Idilă de munte

R
o
b
e
r
t
S
t
e
i
l
n
e
r

Pe dăra turmei dragi, cu nain'n gură
 Tesându-și cântecele mulțumite,
 Ciobanul spune cât de fericit e:
 Cu turma lui.. și liber... în natură...

Doar turmei și-unui călne-i poruncește,
 Și nici griji să-l copleșească n'are;
 A zilei trudă n'o socoate mare;
 Pe plai și'n jurul stâniei — el doinește...

Alb ca de nea, ușor, un văl de nori
 Incinge munții cu 'nghețate stânci...
 Măreț, un vultur se rotește'n zare...

Fulgerătoare, razele din zori
 — O dimineată 'n albă sărbătoare —
 Sărută neaua strânsă 'n vine-adânci...

trad. I. V. Spiridon

Cântec

Prin lume
 Un nume
 Răsună mereu.
 În cânturi
 În vânturi
 Și 'n sufletul meu

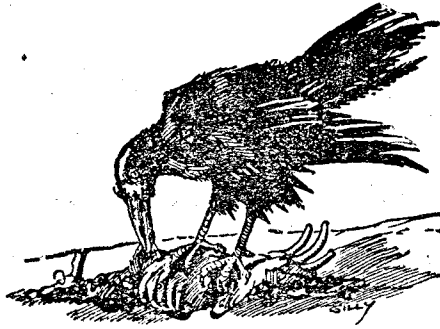
Adie
 Și 'nvie
 Un basm de demult, —
 O strună
 Nebună
 Ce plâng și-o ascult.

Tresare
 În zare
 La numele tău,
 Și cântul
 Și vântul
 Și sufletul meu...

I. V. Spiridon

Tragedia Moșilor

Nu există regiune mai bogată și totuși mai bătută de Dumnezeu ca Țara Moșilor. În nici o parte a țării, Românii nu cunosc necazurile vieții mai amare ca Moșii. Dacă pământul a fost dăruit de Fire ca în pânțele lui să poarte mari bogății, apoi, nicăieri, jalea nu apasă mai mult ca pe umerii, pe sufletul, pe viața Moșilor. Și pe drept cuvânt, poetul a prins în armură de gând, adevărata frântură a tragediei lor:

«Munții noștri aur poartă,
«Noi cerșim din poartă 'n poartă...

Pentru că, într'adevăr, Moșii trăesc din plin tragedia unei soarte vitrege, a unei existențe de câini... Ei, cari și-au durat în creerii Munților A p u s e n i o Țară a lor, pe care au încrustat-o în istoria țării cu dalta vie a iubirii de neam și au dăruit-o supremă ofrandă Țării celei Mari — României visurilor împlinite — ca o cetate vie de granit — ei cari au fost primii crainici ai mișcărilor pentru dreptatea socială și națională, urmând pe dărele de credință și de sânge pe Horia, la al cărui gorun s'e nchină și azi la Tebea și Avram Iancu, ce și-a purtat iluzia victoriei și nebunia desnădejții pînă la coclaurilor lor sărace, ei, cari și azi reprezintă cea mai vie și mai curată formațiune socială și de românism — sunt lăsați la voia întâmplării — sunt bătuiți de Dumnezeu — de oameni — de această Țară mare și bogată, care nu le dă dreptul la o bucată mai bună de pâine...

Este dureros! este păcat!

Născuți în căsuțe sărace, înfiripate pe povârnișuri de munți despuiați de ticăloșia exploatoarea a boerilor — numescă-se ci Tischler Groedel sau altfel — s'au prin adâncituri de văi ce-și poartă 'n murmurul izvoarelor cristaline, viața lacrimilor lor fără de plâns — Moși, de mici copii cunosc asprimea vieții.

Alte posibilități de viață nu au — decât să facă doniți și ciubare. Nu au, pentru că, adâncurile pământului cari sunt pline de mari bogăți sunt ale boerilor — exploatat, iar podoabele munților — ale acelorași exploataori. —

Până și le unul din care-și fac donțe și ciubare îl iau pe preț scump — de speculă. — Viața lor de familie este caracterizată prin puritatea dacică. Sunt poate singura formațiune românească ce și-au păstrat dealungul viacurilor — în vămășagurile viforoasei istorii pe care a trăit-o poporul nostru — nealterate virtuțile superioare de românism și solidaritate socială și națională.

Și totuș nimeni nu s'a gândit la ei.

Sortiți să-și poarte amarul gândurilor, pe drumuri lungi, în larg de țară, ducânduși la desfăcere produsele mâinilor lor — donțe și ciubare — Moșii își petrec cea mai mare parte a vieții străbătând coclauri, băt-ți de vânturi, flămânzi de pâine, însetați de dreptatea care lor li se cuvine mai mult decât oricui în țara aceasta.

Infățșirea lor — cu privirile întuiecate, frunțile brăzdate de dăre largi de suferință, obrații înnegriți de privațiuni și umeri plecați parcă în semn de rugă mută — și totuși puri la suflet și dărji în luptă pentru existență — ar trebui să fie o bîciuire sângeroasă pentru boerii plini de osânză și îndopați cu toate bunurile pământului, ale țării și ale poporului, cari nu s'au gândit nici-odată la soarta Moșilor. Am auzit undeva, aceste frânturi de cântec, care ogliindesc atât de bine viața și soarta lor:

«Câte care-s cu ciubară,
«Toate spre câmpii coboară;
«Dar în carul Moșului
«Este jalea omului
«Ce din zori și până 'n seară
«Luptă din nevoi să sară.

Pentru că, acesta este adevărul!

De-aproape două zeci de ani dela Unire, ce s'a făcut pentru îmbunătățirea vieții lor?

Nimic!

Au fost dați pe mâna unor netrebnici, cari le-au exploatat gândurile curate, bogățiile pământului și ale munților lor — *da, ale munților lor* — și le-au răpit pentru totdeauna dreptul de a mai crede în ceva și în cineva...

Guvernaele au format comisioane, direcțiuni sau cum vreți să le ziceți — dar n'au făcut nimic. Toți sau înfruptat, toți s'au lăfăiat, toți au huzurit pe socoteala Moșilor, pe nenorocirea și pentru mai marea nenorocirea lor...

.. Imi amintesc de-o scenă trăită acum zece ani.

Dornic de a cunoaște regiunile țării, am plecat și eu, într-o vară prin nordul Ardealului, să văd Țara. Ajuns într'un sat din Țara Moșilor — geograficește sat, dar în realitate o așezare de câteva case sărăcăcioase, în care trona mizeria.

La Primărie, alaiu mare. Venise comis'a ministerială dela București, să cerceteze — ce ironie! — lipsurile Moșilor! —

Lume multă. Pe fețele tuturor, urme de foame, de sferință și neîncredere la vorbele trimișilor guvernului...

Am întrebat pe un bătrân, cine sunt și ce vor?

— «Ia Domnule, au venit boerii! — zic că-s dela București — să se plimbe și să ni țivă vorbiri»...

În vocea lui metalică, a răsunat toată ura, toată de-nădejdea semenilor săi...

...Hotărât lucru, Moșilor li se cuvine altă soartă.

Au dreptul la o altă viață.

Se mai găsește în această Țară atâta dreptate cât să le fie dată lor.

Se împrăștie în cele patru vânturi atâtea bogății; lor nu le trebuie bogății, ci pâine, așezăminte mai omenești, vite de muncă și de lapte, lemne, păduri și dreptate. Și încă altceva: să le fie luați de pe cap, isgoniți cu harapnicul toți acei ticăloși, indiferent de ce nație, cari îi exploatează pe ei și bogățiile munților lor.

În Țara Moșilor, este suferință, este nemulțumire — toate la un loc formează prefața unor nepătrunse adâncuri...

...Cine înțelege și este chemat să descifreze cazul vremurilor să adâncască realitățile din Țara Moșilor.

IOAN I. HERLEA

BCU Cluj / Central University Library Cluj

„O, bella Napoli, canta per me...”

Vedi Napoli, e poi muori!

Imi port pașii a lene pe supt palmieri înalți cât turla bisericii, în drumul șerpuit care duce pe înălțimea din Possillipo, ce domină încântătoarea panoramă a orașului cântecelor și iubirii. Cu privirile rătăcite prin zările albastre, hoinăresc pierzându-mi urma, și cu nările larg deschise, absorb în piept tot parfumul ce inundă din mirtușii și chiperoșii grădinilor cuprinse 'n boare subțire, ca vâlul de mătăasă. Acordurile ghitarelor, mandolinelor și cântecele pline de farmec a pescarilor Napolitani, străbat până la mine, purtate parcă pe aripi de vis. Veselie și cântec de iubire, năvălesc haotic din țărmul mării care 'n unduire doarme cuminte, în poala golfului trezit pentru o clipă, de sirena prelungită 'n ecou a vaperului ce intră 'n port.

Privesc în vale și văd cum stânci cu forme de fantome, își reflectează umbra în luciul oglinzii, ce se 'ntinde nesfârșită la picioarele lor. Înalții palmieri parcă vor să măture stelele de pe cer, în sânul mare al pinilor ce-mi par urlașe pâlării, cari își proiectează ciudatele coroane înegrite, pe domul de vitralu. De sus, miriade de lumini picură din gene tremurânde sulți albe de argint și mirate parcă de splendoare se desmiardă ogliadându-se în unduirea apei liniștite. Discul lunii cât roata carului apare de după Vesuviu și ca o regină, își moale în mare trena bătută în diamante și topaze. Această pânle urlașe, întoarsă cu gura 'n jos, crenelată de vâpăile ce țarnă ninsori de lumină blondă — ca o

anforă gigantică — înalță domului fără încetare, ceață albă ce se suie 'n nouri și șterge geana cerului, ca vâlul de mireasă fluturat în vânt.

Tresar și-mi ațintesc privirile la castelul ca din povești al Bourbonilor, care închide între zidurile roase de vremuri — cetate de care atâtea valuri s'au sfărâmat, unde Garibaldi a înscris adânc o pagină de glorie — parcă și azi se urzesc povești din „O mie și una de nopți”. Și văd cum turlele negre și roase de vremuri, își scaldă silueta în caierele de raze respirate darnic, de luna ce tocmai se rezemase cu fruntea pe coroana palmierilor din țârm. Neastâmpăratul licurici al farului, în intervale scurte despică zările corăbierilor, lăsând dără de lumină, ca apoi să dispară ca prin farmec. Mil de candelă cu licăriri ce se resfrâng în oglinda apei, îmi arată umbra orașului romantic, reflectat în mare. Pe căi de lumină albă, luna varsă străluciri în spuma ridicată de undele ce se sparg a lene, plescăind de colțul stâncilor eșite din adâncul mării, dispare, ca apoi în alte unduiri s'apară iar.

Trec pe lângă grădinile populate de portocali și mandarina, încărcăți de bulgări aurii, ce-mi par enorme gramezi de jar aprins, iar verzile smochine ce atâră ca niște clopoței cumiți, sunt ca smaraldele strălucitoare desmierdate 'n snopul razelor revărsate în cascade.

Și tot mai mult mă port cu sufletul îmbăt de farmecele naturii, ce-și macină liniștea supt faldurile palmierilor înalți cât turla bisericii, în drumul presărat cu aur și argint, din țârmul care doarme în poala golului fermecător, străjuit de Vesuviul crenelat de vâpăile lunii ce toarnă lumină de argint.

Septimiu Savu-Severin

Filmul unui an banal

de Eugen Victor Popa

Dintr'un geam din apropiere se auzi scârțâitul enervant al unui patefon răzbătând în căldura după amiezii. Poate nu-l mai asculta nimeni și cel care-l pusese adormise moleșit în fundul răcoros al unei camere, pe o canapea veche. Dar cântecul nu tăcuse. Era una din acele pe cari le amintesc femeile trecute în vârstă și romantice când vor să și depene suvenirile unui succes de mult uitat, dar cântecul îi făcea bine. Il asculta stîngher pe ușița pustie și încinsă și în mintea-i toropită de zăpușală se treziseră tainice și vechi gânduri.

Apoi melodia tăcu, dar acul zgâria mai departe pe placa de ebonit, desigur cine-l potrivise a adormi. La un geam se ivi un braț gol de femeie și trase în jos un stor decolorat de soare, un câine cu coada stufoasă trecu în umbră.

Își reveni. Goni din creier amintirile cum ai goni niște muște de pe tartina cu unt și porni privind cu atenție numerile caselor. Căldura era nesuferită. Capul îl simțea strâns ca într'un clește, dar își trase anevole picloarele, după sine ca un grav reumatic.

Când găsi poarta, lihnit se retrase după fășia de umbră ce o arunca streșina îngustă și apăsă inert butonul dela sonerie. După acela așteaptă. Părea că în după masa caldă toate așteaptă, casele încinse, porțile aruncate vrainste, geamurile cu hârtie albastră și acul dela patefon, să-l oprească cineva adormit de mult. Din fund apărase o crdoanță pe jumătate desbrăcat, cu picloarele desculțe și negre, cu ochii înroșiți de somn, care nu-l întrebă ce

caută și privi prost parcă n'ar mai fi văzut oameni. — D-nul căpitan e acasă? îl întrebă după clipe de tăcere cari păreau ceasuri. Am venit pentru anunțul din gazetă, zise arătând cu degetul Universul. — Doarme, spuse ordonanța, dar se scoală în curând, așteptați.

Intră în curte și se așază familiar pe trepte, toleră societatea ordonanței, care mirosea din belșug a sudoare și tutun prost. La început tăcură. Căldura le încleia limbile și omoară curiozitatea. Dar atunci începu ordonanța cu naivitatea lui de om simplu să se plângă de dureri, tănărului care îi părea atât de încrezător, deși nu-l văzuse nici odată. Glasul lui era domol și obosit. În gâttej îl sufocă dorul câmpiilor întinse a lanurilor galbene, mâinile îi ardeau după mângâierea celor scumpe, și el ședea departe trândav într'un oraș mare și fără inimă care se ridicase și va pieri ca un val în viața lui.

— La noi se rupe acum păpușoiul, oftă el amar, fiicăii povestesc cu fete în clacă, nevasta mi-i singură și tata bătrân. Ne-a spus să venim câtane în slujba țării. Bun, am venit. Și aici suntem să spălăm pe jos la cucoane, să lustruim ghete, să plimbăm cățaii ca niște mueri și nevasta mi-e singură și tata bătrân, oftă el din nou.

Privi pe furis omul atât de simplu în năcazul lui și îi înțelese durerea. Ambii erau fulgi aruncați de furtuna vieții. Dar omul de lângă el poate avea speranța că se întoarce din nou la nevasta singură și tatăl bătrân, pentru el însă nu mai e întoarcere, e o viață înainte goală, grea ca plumbul, deprimată ca dupămasa de vară.

— Las' c'ai să te întorci, zise, și iar o să fie bine. Nu-ți pierde răbdarea. Toți trecem peste rele.

Așa vorbea cel care n'avea nimic de pierdut, nici măcar răbdarea.

— Să dea Dumnezeu, rosti potolit, ordonanța, ascunzându-și capul în palmele noduroase, apoi după amiază se întinse peste el și mai caldă și mai grea.

Târziu se auzi un sunet strident de sonerie și un Ioane: răcnit cu ciudă și nerăbdare. Ordonanța se sculă îngrozit și fugi înăuntru. După câteva clipe auzi pași greoi cari veneau spre ușe. Se ridică, își prăfui pantalonii și deschizându-se ușa, năvăli cu nerăbdare în interiorul răcoros. Un om cu privirea moale, cu părul cărunt, cu bretelele atârând peste cămașa larg desfăcută, îl scrută din cap până în picioare, cu o ciudată curtoazie.

— Sunt Ilie Șerban, spuse el repede, și am venit în urma anunțului dat în gazetă pentru un loc de meditator.

— Poștește atunci înăuntru, zise arătând o ușe care ducea într'un birou răcoros. Dacă vom găsi condițiile potrivite, nu pot decât să fiu mulțumit.

Ilie se așază într'un fotoliu de piele a cărui răceală îi comunică în trup o dulce înfiorare, îi părea un ostrov minunat camera răcoroasă.

— Am la mine, reluă Ilie, o copie după diploma mea de bacalaureat și un certificat de bună purtare. Sper că vor satisface, încheie el întinzându-i actele.

Căpitanul le privi atent și dela distanță, presbiterism ce se sfiesc din cochetărie sau pentru a părea tineri să poarte ochelari.

— Bun, spuse, sunt mulțumit, și cu ce te ocupi dumniata acum?

— Sunt student la litere, urmez franceza, rosti cu mândrie limba străină.

Căpitanul îl privi, privi hârtiile, căscă odată prelung, se jucă cu presspapier-ul și deabea atunci continuă.

— Actele mă mulțumesc, dar sunt obligat a recunoaște că nu pot da ce am promis în ziar, îți pot oferi însă o cameră în schimbul meditațiilor. Sunt și eu sărac, și mi-ar părea rău să nu ne potrivim la socoteli, de altfel un bălat isteț ca dumneata găsește posibilitatea să umple un gol așa de mic.

Ilie păli, buzele îi tremurară nervos, ar fi vrut să injure, să țipe sau să fugă, dar se răzgândi. Poate că spune adevărul, și atunci face o faptă caritabilă, scufind de griji pe un tată.

— Nu-i nimic, rosti el aproape cerându-și scuze, o să caut să refac diferența din alte părți.

Căpitanul îl privi satisfăcut și adăugă.

— Oricum eu numai atunci pot primi dacă îmi promiteți că vă veți purta cu bălatul meu frumos, și-l veți face să înțeleagă jertfa ce o aduc pentru el.

Ilie promise docil, așa cum vitele își pleacă capul cu o inexplicabilă tristețe sub cuțit, era doar și el o vită pe abatorul vieții.

— Atunci diseară te poți muta, conchise victorios căpitanul.

Operația mutării nu-i produse mari gânduri și nici oboseală. Purtă singur geamantanul de mușama cu colțuri roase în care depozitase cele câteva albituri, o haină de schimb, două trei cărți și o fotografie.

Se așeză într-o cameră între aceia a servitoarei și a ordonanței, aproape de pod, cu un miros continuu de usturoiu și box de ghete, iar când deschidea geamul, de closet. Camera era slab mobilată, cu o canapea din care arcurile făneau rășboinic și care îi servea de pat, o masă cu un scaun odinioară albe, acum gris închis, un dulap care spre a-l închide trebuia să pună o hârtie între ușă și fund.

— Reflexiile lui cu privire la cameră fură triste, dar cu atât mai umane.

A doua zi își luase cu conștiinciozitate rolul de servitor al Domnului Căpitan și începu să prepare pe Raol în talnele versului lui Lamartine și proza lui Voltaire. Dar tânărul cu nume atât de franțuzesc simți în el prea puțină atracție pentru limbă, era lipsit de fantezie, iar orele grele ca plumbul, căuta să le inee în discuții mai sportive, dar mai interesante.

(va urma).

Barza, vulturul și ciocârlia

— F A B U L Ă —

Pe cer pachet de aur, rotund ca roata lumii,
Inoată 'n mare-albastră lucind spre negrul humii...

De jos din frunza verii, în stoluri sburătoare
Ca la semnal pornit-au s'ajungă sus la soare
Sub aripi să-l ascundă și 'n valsul unui vânt,
S'aducă un mire nou aicea pe pământ.

Dar, pasă-mi-te 'n marșuri când pleci pe zile nouă,
Îți trebuie vâtaful — căpitănte nouă!
Ori cum sus în văzduhuri în marea astă ceată
Din lume adunată,

Erau ca sburătoare
Mai toate de sub soare,
Desigur că în frunte va fi pretins să fie
Vre'o bază 'npintenată, cu pana ei surie...
Căci se vedea și 'n slavă ca toate de sub soare
Cu talie colea.. și 'naltă în picioare;
Ba lujerul de gât putea să și-l întindă
Ca 'n doi timpi și-o bătaie, ea zarea s'o cuprindă.

Și cum mai 'totdeauna când vorba-i de șefie
Nu prețulește mintea, ci 'nalt-vorba... să fie,
Dupăce gloatei sale făcuse înconjur,
In miez de sfat pătrunde ca sigur, un vultur.
— Uitasem să vă spun! c'o zi mai înainte
Cum știe orice minte,
Cu prietenii grămadă visase la un chef...
Și-acum în adunare
El spune sus și tare
Că de 'astăzi înainte, el vrea să fie șef!
Din colțul adunării, de tot greu întristată
Apare 'o ciocârelie
Stăpână cum se știe
Pe susul cerului în care câte-odată
Iși toarce 'n triluri multe pe fusul vântului
Ca singură stăpână, tot firul cântului.
Ea 'ncearcă 'a lumina cărarea bieteii gloate
Ce datu-și-a simțirea în ritmul ălor șoapte.
Dar mică ea cum este, privea de jos alaiul
Ce căuta cu trudă și 'n repezeală craiul.
Ce să asculte gloata de-un glas pițigăiat,
Când ea avea nevoie de-un cap mai ondolat!
Și-așa spre răfuială rămas-a loc în jur
Pe spatele mulțimii: o barză și-un vultur.

Albastrul cel vărătic și străveziul cer
Se 'ntunecă în rate și rând conduși pier;
Căci nu întotdeauna cei mari pot să conducă,
Ci-adesea mult pot face cei mici ca și o nucă;
Pentru că 'n a sa casă oricine tare este:
Cel mic de-opotrivă cu 'naltul din poveste!
Așa că domn tu fire-ai oricât, când mergi la munte,
Iți-trebue tovarăș: un ciobănaș în frunte.

Nichifor Todor

Giosue Carducci

(Ca prozator) 1835-1907

Italia, nu de mult a sărbătorit o sută de ani dela nașterea lui Giosue Carducci, mare poet, pamfletar, erudit și patriot.

Presa românească nu s'a grăbit să-l comemoreze, poate prea puțin. Cu durere însă noi urmașii Romei nu prea cunoaștem mândriile Italiei. Toată știința noastră despre marele poet italian, cu o mare cultură latină, nu e altceva decât un vis.

Totuși, pentru cunoașterea mai bine a lui Carducci, au lucrat asupra lui și la noi mulți oameni de seamă ca prof. N. Iorga, Ramiro Ortiz, iar în timpul din urmă d. Cifarelli.

Garducci a avut o oarecare vogă la noi prin 1890-1900, când mulți elevi de liceu învățau pe dinafară „*Inno a Satana*”. După războiu nimeni nu mai citește pe Carducci, cultul lui a scăzut chiar și în Italia.

Poezia lui în special patriotică avea succes prin furia cu care batjocorea Italia de atunci, Italia bizantină. Așa se explică răceala poporului italian față de Carducci. Totuși Leul dela „*Maremma*” rămâne un foarte mare poet și un mare Italian.

Ceeace e mai mult de admirat la Carducci, este geniul său polivalent în acelaș timp profesor, polemist și profet politic. Savuroasele lui polemici și pamflete — pe cari nu le egalează decât anumite pagini ale lui Papini — ar fi făcut pe mulți oameni să învețe limbai italiană numai de dragul de a le putea citi.

Carducci a fost și un aprig plebeu, care nu se temea să lovească un creier lucid roman, păgân, care ura fraudă, lașitatea civică și științifică. Deaceea n'a fost cunoscut ca poet național decât pe la vârsta de cinzeci de ani.

Acest mare poet, mare pamfletar și prozator, a trăit în cea mai umilitoare perioadă a Italiei moderne. Să nu uităm că deși Carducci a purtat stigmatul spiritual al timpului său, a fost un republican; totuși, a fost unul dintre cei mai sinceri patrioți ai secolului trecut. Iubirea sa pentru Italia și pentru valorile civice și spirituale, atingea aproape un paroxism perfect. Ca profetii, Carducci iubea cu ură, iubea cu durere, biciuindu-și patria pentru slăbiciunile și lașitățile ei. Reîntoarcerea la clasicism încercată de mulți poeți, reînnoirea originală și plină de forță a fondului și a formei poeziei italiene, au fost realizate pe deplin de Carducci, a cărui activitate de poet, erudit, prozator și profesor, s'a desfășurat abea după înfăptuirea complectă a unirii Italiei.

După ziua de glorie când trupele italiene pătrunseră la Roma, spiritele satisfăcute de realizarea acestui vis, de independența care-l nutrise de un secol, lăsă pe planul al doilea preocupările artistice și literare. Urma o perioadă de organizare laborioasă și lentă care fu plină de greutate. Timpul marelui entuziasm trecuse. Mințile erau acum îndreptate asupra roadelor cari se puteau culege pentru binele patriei utilară, născută dintr'o reacțiune împotriva cultului „*Artei pentru artă*”, care salutar la început prin operele desăvârșite ale „*R-nașterii*”, conduse Italia într'o stare de decadentă complectă, care se isprăvi în 1870. Arta putu să-și ia un nou avânt și

chiar dacă nu va putea ajunge la cultul exclusiv al frumosului, căci literatura modernă nu poate face abstracție de problemele vitale ale societății și cu cele morale, politice și sociale. Deci noul avânt al literaturii fiind reprezentat de câțiva poeți va fi îndreptat spre clasicism.

Carducci este un scriitor vestit și în proză, mai ales în critica sa literară unde arată o originalitate, vigoare, varietate de stil și o stăpânire a limbii italiene vechi și moderne. Carducci a fost un polemist îndemânatic și violent, câteodată prea impulsiv și excesiv, însă sincer de unde se poate vedea și în volumul său „Confesiune e Battaglie“. Carducci fu și un mare critic, în care se întrece finețea și siguranța judecării, doctrina și eleganța sa, de asemenea a fost și un vestit orator. Carducci în tot timpul apostolatului său de profesor, a făcut studii și cercetări adânci asupra literaturii italiene, care-l interesa mai mult din punct de vedere patriotic. A publicat mai multe texte vechi și moderne cu prefețe sugestive. El e primul scriitor care a încercat să schițeze într'o sinteză complectă și perfectă, evoluția literaturii italiene dela început până la Tasso. A studiat pe toți autorii literaturii italiene dela origine, până în timpurile noastre, deci Carducci e cea mai puternică personalitate literară a Italiei moderne.

Din câte am văzut mai sus, rezultă că Giosue Carducci a fost un poet clasic în cel mai nobil înțeles al cuvântului. Toate scrierile sale în proză sunt bazate pe inspirația trecutului, un omagiu al perpetuității geniului național. Toate prozele sale sunt de argument literar, istoric și politic. Proza sa e agilă, nervoasă și pură fiindcă se exercitase mult în critica și elocvența variabilă și trainică. Carducci e cel mai svelt și curat prozator. În acelaș timp el e cântărețul Italiei, gășind atât pentru gloriile și bucuriile sale, cât și pentru durerile sale, accente mărinimoase. Cele mai de seamă scrieri în proză ale lui Carducci sunt următoarele:

Asupra lui *Virgilio, Dante, Petrarca, Boccaccio, Peliziano, Ariosto, Tasso, Muratori, Parini, Foscolo, Leopardi, Nanzoni, Prati, Garibaldi*. A mai scris asupra Bologniei, asupra libertății perpetue din San-Marino și alte multe pagini scrise cu o aspră polemică, cari au fost cele mai citite, dar nu totdeauna cele mai demne.

Așa dar ne putem face o idee destul de clară asupra acelu Giosue Carducci, care-și doarme somnul cel de veci în Biserica „*Santa Croce*“ din Florența.

B. ȘIPOȘ

C R O N I C I I D E I , O A M E N I , F A P T E

Septimiu Savu-Severin: „IN NOAPTE PLÂNGE UN FLUIER“

De curând a apărut interesantul volum de poeme, schițe și nuvele intitulat: *In noapte plânge un fluier*, al talentatului publicist bănățean: Septimiu Savu-Severin. Acest volum se prezintă foarte bine ca aspect exterior. Citind titlul: „In noapte plânge un fluier“, pe care-l poartă acest volum, cititorul simte parcă în suflet o răscolire din vremi apuse, își amintește de fluierul din copilărie, prieten nedespărțit al ciobanului nostru.

În aceeași privește stilul acestui volum, este de o cursivitate neîntrecută, fiind o lectură agreabilă și ușoară. Autorul prin această lucrare ne pune în contact mai apropiat cu natura, înfățișându-ne tablouri și peisagii dintre cele mai interesante și demne de cercetat. Ne înfățișează în nuvela: „*In noapte plânge un fluier*“, în care este concretizată întreaga iubire a ciobanului nostru, față de natură, exprimându-și această iubire prin cântecul duios al fluierului, în nopți cu lună plină. Totodată ne zugrăvește prețiosul tablou al iubirii ciobanului *Gin* și a preafrumoasei *Ana*, zâna izvorului răcoritor, cu care *Gin* face cunoștință, la umbra copacilor seculari, la poalele munților, oglindiți fiind de apa cristalină a izvorului din fața lor. Despărțindu-se *Gin* de *Ana*, a rătăcit mereu, cântându-și durerea despărțirii din fluierul său, averea sa prețuită, comoara sa, singura-i mângâiere. *Ana*, deacum înainte, pentru *Gin* era zâna visurilor lui...

După multe rătăcirii, doinind din fluier, *Gin* din nou trece pe la izvorul visurilor lui, unde din întâmplare, ca prin minune, întâlnește

iar pe *Ana*, care acum nu mai era cea de odinioară, ci zăcea într'un lac de sânge, având în piept rana însângerată a unui pumnal. La această vedenie, *Gin* încremenit mai putu spune aceste cuvinte: „*Ania mea cuminte, scoală și în groapă chipul meu înfrânt de durere, în brațele tale moi*“. Inzadar, *Anei* îi slăbiră puterile, trecând la cele eterne. *Gin*, cu inima îndurerată o îngropă lângă izvorul unde odinioară a fost locul fericirii lui și al preafrumoasei *Ana*, preschimbat acum în loc de durere și loc de odihnă al scumpei lui *Anie*. Rătăcind mereu, *Gin* își cântă din fluier dragostea lui apusă și durerea lui fără de margini.

În schița: „*In goană spre moarte*“, autorul ne prezintă câteva crâmpee din sarja dela Robănești, din 10 Nov. 1916 a Regimentului 9 Roșiori. Pentru a ne putea da mai bine seama de construcția lucrării menționate, citez câteva fragmente:

„In zăngănit de arme, săbii și sforăit de cai, merge caravana morții pe drumul pe care nu se mai întoarce“...

„Șrapnele, obuze, ghiulele se sparg, trosnesc capete sparte și cad sub copite de cai. In blestem și urlet, geamăt și nechezat de cai, se prăbușesc ostașii mușcând cu dinții 'n țărână“...

Autorul nu se mulțumește numai cu redarea bucuriilor și tristețelor petrecute în jurul nostru, ne transpune și în cadrul peisajilor îndepărtate, din Italia, pământul inspirației poezilor și a poetelor, unde primăvara totul este lumină și bucurie. În schița: „*O, bella Napoli, canta per me*“..., autorul ne

zugrăvește frumusețile naturale ale vechiului oraș și port italian — Neapole, orașul cântecelor și iubirii. Citez următoarele pasagii:

„Trec pe lângă grădinile populate de portocali și mandarina, încărcate de bulgări aurii, ce-mi par enorme grămezi de jar aprins, iar verzile smochine ce atârnă ca niște

clopoței cumiți, sunt ca smaraltele strălucitoare desmerdate 'n snopul rezelor revărsate în cascade...

Apariția cărții: „In noapte plânge un fluier“ este desigur un eveniment literar de seamă în orașul nostru care se bucură de o frumoasă tradiție culturală.

B. ȘIPOȘ

Dr. I. Popescu—Sibiu: PSIHANALIZA (Doctrina lui Freud)

Dl. Dr. I. Popescu, cunoscutul psihatrist sibian, fost medic șef al laboratorului de psihologie de la Spitalul de Boli Mintale Sibiu, care prin erudiția d-sale a făcut cinste țării noastre și peste graniță, cu ocazia congreselor de psihatrie ce s'au ținut la Paris și Copenhaga. A scos de sub tipar cea de a treia ediție din lucrarea sa „*Psihanaliza*“ (Doctrina lui Freud).

Această lucrare, care este premiata și de Academia Română, apare complet revăzută și îmbogățită cu un vocabular al termenilor tehnici întrebuițați în psihanaliză.

Dl. Dr. Popescu—Sibiu, plecând dela definiția psihanalizei și istoricul ei, tratează în aproape 300 de pagini, într'o expunere științifică remarcabilă și cu un colorit stilistic de o aleasă valoare literară, doctrina psihanalitică a lui Freud, doctrină care acum 40 de ani, a sdruncinat temeinic bazele întregii psihologii clasice.

Psihanaliza, pe lângă nota că acordă o deosebită importanță fenomenelor sexualității în manifestările efective ale inconștientului nostru, îmbrățișează totalitatea experiențelor efective și emotive, atât asupra omului normal și patologic, cât și asupra întregii omeniri, din punctul de vedere al evoluției psihice.

La sfârșitul lucrării sale, Dl. Dr. Popescu—Sibiu, descrie și analiza unui bolnav cu idei obsedate, ticuri și alte tulburări psihice, arătând și condițiunile de vindecare. Principalul e ca bolnavul să dorească vindecarea, să-și dea seama că e bolnav și să nu țină la boala lui în care și-a găsit un refugiu.

Cunoașterea lucrării D-lui Dr. Popescu—Sibiu, care poate fi socotită ca o perlă a literaturii psihanalitice, se impune ori cărui medic și chiar intelectualilor pe cari studiile de psihologie îi interesează mai de aproape.

A. I. POPA

Mircea Ovidiu Savu: ARCADERIA VOLUPTĂȚII

Mircea Ovidiu Savu, apare ca un ghiocel de sub mantila albă de zăpadă la vederea primelor raze de soare, în rândul tineretului și care-și dedică clipele de libertate, care-și îmbată simțurile cu cântarea frumosului.

E un poet tânăr dar cunoscut cercurilor literare, și al cărui talent în plină ascensiune îl face să lucească ca un luceafăr în lumea stelelor, pe tărâmul peziei.

Mircea Ovidiu-Savu, e sobru în poezie, e plastic, fluent; versul său

liber, îmbinarea ritmului poezii, imaginea seducătoare transplantată într-o profundă cugetare, superioritatea gândirii îmbrăcată în haina simțirii unui romantism încântător, îl așează în rândul poezilor savurați de lumea avidă a scrisului și îmbătare cu parfumul frumosului.

Talentul lui manifestat în toate genurile aproape, este încoronat de frumoase succese. În «Paradox», poetul într-o cugetare adâncă, în timp și în spațiu, asupra lumii, a întregului univers, ajunge a fi pătruns în adâncul sufletului de nimicirea existenței noastre; că totul este ca o roată care se'n vârtește în mod automat, în jurul unui punct, fix, cu toate bucuriile și slăbiciunile ei.

„Când sufletu-mi, pe margini
de prăpăstii
«în fața veșnicului Măine 'n-ge-
nunchează;
«când Eul mi-este spaima de'n-
vins gladiator,
«iar moartea 'n pieptu-mi prelung
își cădelțează

«preludiile ce dor,
«prologul din pedantul
«ciudatelor sacristii;
«mă 'ntreb pe mine
«cum ași întreba pe altul
«sau pe tine:
«Dece Azi fost-a Măine și Azi
va fi Eri,
«dece apusul lumii e iarăși răsărit;
«dece chiar Absolutul i-o gloată
de păreri
«și soarele răsare cu-aceiași asfințit?
«Dece'n demență afli când nu
crezi adevărul,
«dece și Definitul i-atât de Infinit;
«dece Hyperion s'a logodit cu Cerul
«și celelalte stele dece n'au mai
murit?

«Dece uitarea pune pe gânduri
stăpâni.e,
«Și'n suflet nu e umbra acelea-și
uitări?
«Dece Nemărginitu-i cuprins de
Mărginire,
«și-apoi, „Calea lactee» dece s'a-
fundă 'n mări?

«Dece Umanitatea-i clădită pe
minciună
«și de păreri absurde, deprinse
din miraj?
«Dece Viața este capriciu de
nebună,
«și ca să-ți fi călăul,... de ce
nu ai curaj?

În «Dansul Morții», poetul încearcă să imite pe Eminesc în «Epigonii», unde „maestrul” preamărește pe meșterii prozei și poeziei românești; pe Goga — Plugarii — unde-și arată aspmirația și iubirea ce o are pentru clasa plugărească, baza prezentului și viitorului țării noastre,... și... pe drept cuvânt a reușit pe deplin. Aci Mircea Ovidiu Savu, fermecat de curagiul curtezanei Mata Hari, celebra spioană, care condamnată la moarte și executată, moare cu surâsul pe buze, fără să-și ceară grațierea, fără să i-se vadă o lacrimă în ochii ei:

«Nu-i tristă și nu plange, surâde
Mata Hari
«în preajma nopții sumbre;
«doar cearcăne și umbre
«crispate'n fața-i rece
«cântă 'ncet preludiul
«ce duce spre Nirvana lipsită de
calvarii
«Un fulger se aprinde, în ochii
ei, și trece...
«Nu plânge, surâde Mata Hari

— — — — —
— — — — —
În Arcaderia Voluptății; după cum și titlul o arată, poetul a ajuns la parapetul poeziei erotice.

«O, Doamne!...
«Dacă ne impui femeea
«dece nu stingi scânteia
«gândului, în noi!...

— — — — —
— — — — —
«O, carne'n fiorată!...
«Dece nu stăpâneșt, ființa
«cu dorința
«vinovată
«și murdară?..

În proză, Mircea Ovidiu Savu e sublim. Lucrările sale sunt scrise în-

tr'o limbă foarte colorată, plină de imagini sentimentale, al cărui roman-tism te face să-l admiri:

.. «Da, așa te-am cunoscut atunci, când sufletu-mi era dornic de ceva frumos și plin de duiosie, de ceva sublim și înălțător, în care să-și reverse nizuințele lui curate, dorințele lui neprihănite».

«Și te-am iubit apoi cu toată puterea sufletului și inimii mele; te-am prețuit mai mult decât am prețuit lumina ochilor mei, decât viața mea, pe care o consideram fără nici un rost, lipsită de dragostea ta dulce și nevinovată».

«Ți-am purtat numele veșnic pe buzele-mi averse după sărutările tale

omorător de dulci; și mi-am șoptit nemărginita-mi fericire:

Da! Mircea Ovidiu Savu e un tânăr muncitor; — veșnic la datorie, — plin de talent, după cum se vede din fragmentele de mai sus, care special le-am dat, să nu se creadă că am exagerat ceva din tot ce-am spus, și îi urăm din străfundul sufletului nostru să aibă cea mai desă-vârșită isbândă în viață; să se ridice pe culmile înălțimii literare, acolo unde puterea de creație și talentul cu care l-a înzestrat, Creatorul», merită a se ridica.

THEO DUNĂREANU

C R O N I C A L I T E R A R Ă

JUSTIȚIA ARE CUVÂNTUL :

Noul roman al cunoscutului pu-blicist d. Coriolan Bărbat, este o foarte bună lucrare în domeniul criminalistic, tratând o problemă dintre cele mai antrenante. Acțiunea vie și plină de neprevăzut cap-tivează dela primele pagini, cana-lizând atenția cititorului spre des-nodământul final. Recomandăm car-tea cu toată căldura.

* * *

PE DRUMUL CRUCII: TRAIAN DORZ De curând a apărut volu-mul țaranului ardelean Traian Dorz,

care din talentul și dragul poeziei, a dat la iveală acest volum de ver-suri religioase, intitulat „Pe drumul Crucii”, în care este concentrată numai iubire, răbdare, alinare su-fletească și credință 'n Dumnezeu. Din aceste câteva perle reținem următoarele versuri:

«Suflet chinuit de patimi ce plângi fără mângăiere ?
Vrei să te ridici din boală ? Vrei să scapi și
(n'ai putere ?
Suflet trist, legat cu lanțul greu al multelor păcate,
Numai plânge ! Es'e un Doctor, ce te vin-
(decă de toate. . ?

sau : «Miezul nopții și'n tăcerea
Astor clipe-așa târzii
Numai lacrimile mele
Și suspinul meu sunt vii».

C R O N I C A M Ă R U N T Ă

„TRANSILVANIA” buletin de tehnică a culturii, apare odată pe lună. Revista este redactată de cu-noscutul scriitor Al. Dima, actualul

director de liceu. Păcat că revista pe care o redactează este o publi-cație de culturalizare și nu o pu-blicație literară obișnuită.

„AUSONIA” revistă ce apare trimestrial, cu caracter pentru promovarea culturii italiene în România, fiind redactată și condusă de Prof. Pimen R. Constantinescu.

«SIBIUL LITERAR» a cărei apariție o regretăm din toată inima, fiindcă a jucat un rol important în promovarea talentelor locale, a fost fondată de cunoscutul și regretatul publicist Ilie Măgeanu și redactată de Prof. Pimen R. Constantinescu.

„CURIERUL” o revistă legionară cu un conținut ideologic foarte bogat. Apare sub conducerea d-lui Nicolae N. Petra în colaborare cu distinsul publicist prof. Pimen R. Constantinescu, care este o garanție de seriozitate și de ținută a revistei.

„REVISTA TEOLOGICĂ” apare lunar sub patronajul I. P. S. Mitropolit Nicolae, fiind un bun organ de știință și viață bisericească, redactată de distinsul profesor, Grigorie T. Marcu.

„PROVINCIA LITERARĂ” Deși revista și-a suspendat apariția pentru cât-va timp, nu putem să-i trecem cu vederea existența care a fost un auxiliar prețios promovării talentelor sibiene. Sub direcția scriitorului Paul Constant, această publicație a marcat un drum nou în literatura ardeleană.

„LUCEAFĂRUL” este un organ de publicații al asociației învățătorilor din Județul Sibiu. Revista este scrisă cu mult nerv și se prezintă tehnic destul de bine.

„TELEGRAFUL ROMÂN” cel mai vechiu ziar românesc din Transilvania fiind organul Consistorial al Bisericii ortodoxe Sibiu. Apare în condițiuni excelente sub direcția C. S. Dr. D. Stăniloae, Rectorul Academiei Teologice.

„FAIAPOPORULUI” apare săptămânal și este o gazetă scrisă pentru popor pe care o pot însă citi și intelectualii.

„CUVÂNTUL NOU” ziar nou apărut, care dela primele numere dovedește mult curaj și o ținută serioasă.

„SIBIUL” ziar de informațiuni ce apare sub conducerea d-lui Teodoreanu.

„ACȚIUNEA” este un ziar local destul de răspândit, condus de cunoscutul ziarist Ion Munteanu și având colaboratori de primul rang.

„CURIERUL NEGUSTORILOR” este un ziar comercial și industrial, sub conducerea d-lui Herlea Ioan, acest ziar este bine introdus printre negustorii din țară.

Gruparea intelectuală „THESIS” s'a înființat în anul 1932 din inițiativa distinsului scriitor Al. Dima și al cunoscutului filozof Dr. I. Popescu-Sibiu. Pe lângă acești membrii fondatori ai acestei grupări au activat în cadrele grupării următorii: d-nii: Emil Cioran, Horia-Petra-Petrescu, Popescu-Spinei, Ecaterina Săndulescu, Mircea Alexiu, Paul Constant, Lucian Bologa, S. Cupcea, Dr. Dosios, Dr. Ioan Fruma, Iulian Dumitru, Pimen Constantinescu, Giuseppe Cifarelli, Ioan Munteanu, Ioan Săndulescu, A. Gerasim, Ionel Neamtzu etc.

Activitatea acestei grupări s'a manifestat atât în ședințe locale, cât și în ședințe cari s'au desfășurat sub forma unor șezători literare în diferite centre ale Ardealului. Gruparea „Thesis” este una dintre cunoscutele grupări literare din țară, care și-a asigurat un renume și o faimă merituosă. Actualii ei membrii sunt scriitori cunoscuți cari colaborează la cele mai mari re-

viste românești. Așteptăm programul pe anul în curs care după cum se afirmă în cercurile literare ale Ardealului, va culmina prin

aparitia unei reviste intitulată „Thesis”, ce va reuni într-o strânsă cohesiune, elitele spirituale ale sibiului.

Gruparea intelectuală „ACTIUNEA”. Din inițiativa D-lui Ionel Neamtzu a luat ființă în Sibiu, în anul acesta o grupare literară ce are de scop să îndrumeze pe tinerii creatori locali, cari n'au posibilitatea de a se manifesta și de

a-și valorifica lucrările. Acest cehnaclu este o școală literară cu scop educativ în care fiecare începător găsește mijlocul de a se exprima și de a se forma. Ședințele acestor grupări sunt lunare.

B. ȘIPOȘ

Congresul Oierilor din România. D-l Nicolae Munteanu președintele Uniunii Oierilor din întreaga țară, a convocat pe toți oierii pe ziua de 21 Noemvrie a. c. la Câmpu-Lung-Muscel.

Trimisul revistei noastre în nr. viitor va publica reportajul congresului și fotografii interesante în legătură cu acest grandios congres care va cuprinde un pitoresc unic în felul lui.

Pământ și Vraja Ardeleană

APARE ODATĂ PE LUNĂ

LA 15 ALE FIECĂREI LUNI

COLABORATORII REVISTEI: PROF. AL. T. STAMATIAD, PROF. PIMEN R. CONSTANTINESCU, PROF. P. GHERMAN, C. BARCAROIU, VIRGIL CARIANOPOL, MIRCEA O. SAVU, EUGEN VICTOR POPA, DR. GHEORGHE GÂRDA, PR. M. NEAGU, IONEL NEAMTZU, I. V. SPIRIDON, NICHIFOR T., SEXTIL VODĂ, CORIOLAN BĂRBAT, GEORGE AVRAMESCU, PROF. VIRGIL A. MIHULIN, I. CONSTANT, IOAN I. HERLEA, B. ȘIPOȘ, A. I. POPA, ROBERT STEILNER.

DIRECTOR. SEPTIMIU SAVU-SEVERIN

S U M A R U L:

- AL. T. STAMATIAD: Din flautul de jad (trad. din poezia chineză)
PIMEN R. CONSTANTINESCU: Către sine însuși (trad. din Giacomo Leopardi)
PR. M. N.: Viața în comun a primilor creștini, este începutul comunismului de azi?
MIRCEA O. SAVU: Petrarii, poezie
VIRGIL CARIANOPOL: Din munți, poezie
SEXTIL VODĂ: „Ahasverus”, poezie
I. V. SPIRIDON: Epigrame
CONSTANTIN BARCAROIU: Singurătate, poezie
IONEL NEAMTZU: Parisul Nocturn (fragment din romanul „Pentru o femeie”)
DR. GH. GÂRDA: Că Tată Bănatu’i Fruncea (satiră)
I. V. SPIRIDON: Cântec: Idilă de munte (traducere din poezia germană)
IOAN I. HERLEA: Tragedia Moșilor
SEPTIMIU SAVU-SEVERIN: „O, bella Napoli, canta per me..” (poem în proză)
EUGEN VICTOR POPA: Un film banal (nuvelă)
NICHIFOR T.: Barza, vulturul și ciocârlița (fabulă)
B. ȘIPOȘ: Giosue Carducci (ca prozator) 1835-1907

C R O N I C I:

IDEI, OAMENI, FAPTE

- B. ȘIPOȘ: SEPTIMIU SAVU-SEVERIN: „În noapte plânge un fluier”.
A. I. POPA: DR. I. Popescu-Sibiu: Psihanaliza. (Doctrina lui Freud).
THEO DUNĂREANU: Mircea Ovidiu Savu: Arcaderia Voluptății

CRONICA LITERARĂ

- B. ȘIPOȘ: Coriolan Bărbat: Justiția are cuvântul. T. Dorz. Pe drumul Crucii

CRONICA MĂRUNTĂ

Reviste: Transilvania, Ausonia, Sibiul-Literar, Curierul, Revista Teologică Provincia Literară, Luceafărul. *Ziare:* Telegraful Român, Foala Poporulul, Cuvântul Nou, Sibiul, Curierul Negustorilor, Acțiunea. *Grupări Literare:* „Thesis”. Grup. Intellect. Acțiunea.

ABONAMENTE: 1 an 250 Lei; pentru autorități: 500 Lei. Elevii și studenții: 125 Lei anual. Abonament de onoare: 2000 Lei. Pentru străinătate: 3 Dolari
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: SEPTIMIU SAVU, Academia Teologică Sibiu

EDITURA „PĂMÂNT ȘI VRAJĂ ARDELEANĂ” — SIBIU